

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Länsstyrelsen Skånes yttrande över remiss av Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

Er beteckning: LI2025/01327

Sammanfattning

Länsstyrelsen Skåne tillstyrker föreslagen författningsändring. Vidare instämmer Länsstyrelsen Skåne i allt väsentligt i utredningens analys, och bedömer att den utgör en god grund för utformning och inriktning av framtida politik för regional utveckling och landsbygdsutveckling, och för framtagandet av förslag på insatser.

Länsstyrelsen Skåne välkomnar översynen av politikområdena, och att en samlad bedömning görs av möjligheterna att stärka genomförandet så att uppsatta mål nås. Regional utveckling och landsbygdsutveckling är inte bara centrala uppgifter i myndighetens verksamhet, utan även av stor betydelse för hela landets utveckling och sammanhållning. Länsstyrelsen Skåne bidrar gärna med sin kunskap i utredningens fortsatta arbete, och välkomnar särskilt det arbetssätt med transparent och öppen dialog som utredningen antagit.

Om utredningens utgångspunkter (kapitel 3)

Länsstyrelsen Skåne poängterar vikten av att i detta arbete anlägga ett långsiktigt perspektiv. Föreslagna insatser behöver vara flexibla och anpassningsbara till framtida omvärldsförändringar så att de fungerar och är relevanta under lång tid. Inte minst är det viktigt att kommande förslag tar höjd för framtida utveckling av den europeiska sammanhållnings- och jordbrukspolitiken. Länsstyrelsen

Skåne välkomnar därför att utredningen arbetar med ett tidsperspektiv fram till 2050.

Vidare ser Länsstyrelsen Skåne att det är viktigt att lokal och regional utveckling går hand i hand med byggandet av ett robust samhälle med beredskap för kris och förändring. Länsstyrelsen Skåne uppmanar utredningen att särskilt beakta detta perspektiv vid framtagandet av förslag på utformning av den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

Statens ansvar i genomförandet (kapitel 5)

Staten behöver enligt Länsstyrelsen Skånes bedömning ta en tydligare och aktivare roll i politikens genomförande. Länsstyrelsen Skåne framhåller att det vid framtagande av förslag om insatser är särskilt viktigt att beakta följande tre värden som beskriver statens roll och hur länsstyrelserna kan bidra till ett samlat genomförande.

Staten är närvarande lokalt

För samhällets förmåga att hantera komplexa tvärsektoriella utmaningar och målkonflikter innebär det en stor kraft att ha staten representerad i landets alla 21 län. Länsstyrelserna har god vana att vara statens företrädare i länen och att hantera målkonflikter på så sätt att alla relevanta aspekter utifrån hållbarhetens tre dimensioner och nationella mål beaktas. Det kan bland annat handla om industrietableringar, energiproduktion eller annan förändrad markanvändning,

Genom sin breda verksamhet och stora kontaktyta mot företag och organisationer på landsbygden har länsstyrelserna en unik närvaro i landets alla landsbygder. Inte minst inom området livsmedelsförsörjning är länsstyrelsernas lokalkännedom och närvaro på landsbygden betydelsefull.

Länsstyrelserna som statens primära kontaktväg till kommunerna är en unik länk mellan den nationella och lokala nivån. Det innebär att länsstyrelserna har ansvar och förutsättningar att underlätta för effektiv samverkan mellan nationella myndigheter och kommunerna. Genom lokal förankring av nationella insatser bidrar länsstyrelserna till att nationella mål får genomslag i hela landet och därmed också till en ökad sammanhållning. Ett aktivt stöd från en tillgänglig länsstyrelse är också av stor betydelse för många små kommuner.

Staten är samordnad

Många av de utmaningar som behöver hanteras inom den territoriella politiken är tvärsektoriella och berör olika geografier. För effektiva och träffsäkra insatser behöver landets landsbygder hanteras utifrån deras specifika särarter och geografier. Staten behöver därmed ta ansvar för, att med ett territoriellt perspektiv, samordna sektorspolitiken och underlätta dess samverkan med kommuner och regioner.

En robust organisation för den statliga samordningen ökar även samhällets beredskap att hantera kris och förändring.

Länsstyrelserna kan genom sin roll att samordna staten i länet bidra till mer sammanhållna insatser och effektivare genomförande av sektorsuppgifter. Att i högre utsträckning använda länsstyrelserna som samordnare för staten regionalt skulle underlätta för sektorsmyndigheter att agera territoriellt. Det är därför väsentligt att länsstyrelsernas roll att samordna staten i länet tydligt framgår i andra relevanta myndigheters uppdrag.

Staten följer den lokala utvecklingen

Utredningen konstaterar att regeringens styrning av myndigheterna behöver bli tydligare. Vidare konstaterar utredningen att en styrning som baseras på uppföljning och lärande kräver regelbundna och systematiska analyser av utvecklingen i landets olika geografier. Det finns en potential att än mer utnyttja länsstyrelsernas uppgift att redovisa läget i länet till att bistå regeringen med regionala lägesbilder, med analys av nuläge och bedömning av behovet av ytterligare åtgärder. Med geografisk närhet till brukare, allmänhet, företag samt kunskap om lokala och regionala förhållanden kan länsstyrelserna, i samverkan med regional nivå, bidra till fördjupade analyser som underlättar styrningen i en föränderlig omvärld. Exempelvis kan Länsstyrelsen Skåne genom sina kontakter med hela livsmedelskedjan bidra med aktuell kunskap om tillståndet för lantbruksföretagandet och livsmedelsproduktionen i länet.

Länsstyrelserna behöver ges förutsättningar att bidra

Länsstyrelserna har, som utredningen konstaterar, en central roll i genomförandet och i att stödja regionerna som bär det regionala utvecklingsansvaret. Vi har även en central roll i samverkan med regional nivå samt med andra statliga och lokala aktörer i länet.

Länsstyrelserna behöver dock ges kapacitet och förutsättningar att utföra uppgifterna och bidra till uppsatta mål.

Länsstyrelsen Skåne välkomnar ett förtydligande av myndighetens ansvar inom den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. I princip anser Länsstyrelsen Skåne att myndigheten har de uppdrag som krävs för att kunna bidra, men uppgifterna kan tydliggöras i förhållande till både offentliga och privata aktörers ansvar.

Finansiering av länsstyrelsernas uppdrag är en förutsättning för att upprätthålla myndigheternas breda kompetensbas samt för att möjliggöra myndigheternas kapacitet till genomförande och ansvar i hantering av breda tvärsektoriella frågor och målkonflikter.

Förutsättningarna för staten att samordnat arbeta för genomslag för nationella mål i hela landet behöver utvecklas. Inte minst behöver sektorsmyndigheternas förmåga att samverka med länsstyrelserna och att ta geografiska hänsyn stärkas. För att det ska vara möjligt för länsstyrelserna att hantera komplexa målkonflikter behöver länsstyrelserna kunna samordna sektorsmyndigheterna i länet. Därför är det viktigt att det tydliggörs i dessa myndigheters uppdrag att de ska samverka med länsstyrelserna och utifrån ett territoriellt perspektiv bidra till nationella mål. Relevanta sektorsmyndigheter behöver ha en geografisk organisation som bidrar till förmågan till effektiv samverkan med länsstyrelserna. Färre överlapp i den regional indelningen av sektorsmyndigheterna skulle även underlätta samverkan över läns- och kommungränser.

Om vikten av samverkan (kapitel 6)

Länsstyrelsen Skåne konstaterar att samverkan mellan länsstyrelse, region, kommuner och andra aktörer i länet är central för det regionala genomförandet av regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

Tydligare definierade roller, som klargör vad som förväntas av respektive aktör, ger aktörerna förutsättningar att hitta lämpliga former för en effektiv samverkan som bidrar till politikens mål. Länsstyrelsen Skåne instämmer därför med utredningen i det finns behov av att förtydliga ansvarsfördelningen, inte minst vad gäller statens och regionernas gemenensamma ansvar för regional utveckling.

Det är dock viktigt att påpeka att det oavsett tydlighet i ansvarsfördelning alltid kommer att finnas mellanrum mellan utpekade ansvarsområden, och att det är något som behöver hanteras genom samverkan mellan de regionala aktörerna. Det är därför nödvändigt att bibehålla ett regionalt handlingsutrymme så att samverkan och lösningar kan anpassas utifrån platsens förutsättningar. Inte minst gäller det för samverkan mellan länsstyrelse och region, där varje länsstyrelse behöver ges handlingsutrymme att möta regionen i sitt län utifrån de specifika prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin.

Länsstyrelsen Skåne instämmer därför i utredningens slutsats att det inte går att detaljstyra ett komplext tvärsektoriellt område som territoriell politik, även om den samverkan som är nödvändig bör byggas på en tydlig ansvarsfördelning. En möjlighet att balansera flexibilitet och tydlighet i den regionala samverkan är att utgå från principer för regional ansvarsfördelning, till exempel de vägledande principer för prövning av länsstyrelsernas uppgifter och uppdrag som presenterades i regeringens budgetproposition 2021 (utgiftsområde 1, sidan 59).

Länsstyrelsen Skåne vill här framhålla att ett väsentligt verktyg för att samordna och förtydliga roller är regional fysisk planering, en process som sätter det regionala utvecklingsarbetet i sitt geografiska sammanhang och visar olika förutsättningar och behov på olika platser i länet. Genom avvägningar mellan motstående intressen i en geografisk verklighet ges bättre kunskapsunderlag för utvecklingsarbetet.

Länsstyrelsen Skåne vill även, liksom utredningen, lyfta Leader-metodens betydelse för att involvera civilsamhället i lokal regional utveckling.

Om ett eller två politikområden (kapitel 7)

Oavsett ett eller två politikområden välkomnar Länsstyrelsen Skåne att politiken bedrivs i ett sammanhållet system vad gäller mål, ansvarsfördelning, styrning och uppföljning. Länsstyrelsen Skåne vill framhålla vikten av att beakta territoriell sammanhållning vid ställningstagande om en eventuell sammanslagning av politikområdena. Både kompensatoriska insatser för territoriell sammanhållning och insatser för regional utveckling är viktiga för

länets utveckling. Det är därför väsentligt att beakta balansen mellan dessa vid ett ställningstagande.

Dessutom behöver hänsyn tas till att behoven som ansvarsfördelningen ska tillgodose ser olika ut inom de två nuvarande politikområdena, bland annat beroende på olika geografi för regional utveckling och landsbygdsutveckling. Landsbygder med likartade förutsättningar är ofta spridda över landet och kan därför inte hanteras utifrån en avgränsad och sammanhållen geografi. Länen är därför inte alltid en lämplig geografi att utgå från vid ansvarsfördelning för landsbygdsutveckling.

Länsstyrelsen Skåne delar bedömningen att en sammanslagning av politikområdena kan innebära risk för att landsbygdernas frågor hamnar i skymundan av städer och större tätorter i det regionala utvecklingsarbetet. Samtidigt kan det innebära en möjlighet till samordning och effektivt genomförande. Länsstyrelsen Skåne bedömer därför att det finnas anledning att ytterligare analysera farhågor och möjligheter.

Integrering av jämställdhetsperspektivet

Länsstyrelsen Skåne vill framhålla vikten av att jämställdhetsperspektivet bör integreras i såväl utformningen som genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Kvinnor och män påverkas på olika sätt av arbetsmarknadens utveckling, tillgången till service och infrastruktur, särskilt i landsbygdsområden där utflyttning och begränsade resurser kan slå ojämnt. Genom att säkerställa att jämställdhetsaspekter kopplas till planering, styrning och uppföljning kan politiken bidra till att kvinnor och män ges likvärdiga möjligheter att delta i och ta del av utvecklingen.

Jämställd regional tillväxt handlar om jämställt företagande, rättvis fördelning av tillväxtmedel och ett innovationssystem som inte reproducerar könsmönster. Det rör bland annat vem som har tillgång till program- och strukturfondsmedel samt vilka branscher som gynnas i tillväxt- och innovationspolitiken. I dag är det svårare att starta och finansiera företag inom många kvinnodominerade branscher, där normer och attityder kring företagande, kön och familjemönster fortfarande spelar en betydande roll. Statistiken visar tydligt ojämställdheten: två tredjedelar av alla nya företag i Skåne startas av män, ungefär dubbelt så många män som kvinnor

äger företag och män äger i snitt 2,5 gånger så mycket tillgångar som kvinnor. Detta omfattar även mark, fastigheter och kapital, vilket också har betydelse för klimat- och miljöpåverkan. Att stärka jämställda innovationssystem kan därför bidra både till ökad regional tillväxt och till miljömässig hållbarhet. För att Skåne ska utvecklas som producent av innovativa idéer och som en expansiv region krävs en öppen och inkluderande arbetsmarknad som tar tillvara allas kompetens och bryter könssegregeringen. Jämställdhet är därmed en central förutsättning för hållbart företagande, social innovation och långsiktig regional utveckling. Att öka jämställdheten gällande företagande, innovation och landsbygdsutveckling är även en del av Länsstyrelsernas uppdrag i de regionala jämställdhetsstrategierna och det är viktigt att olika strategier och styrningen av dessa överensstämmer.